

Біличенко О. Л. *Художня література в інформаційно-комунікаційному просторі сучасності: монографія / О. Л. Біличенко. — Слов'янськ: СДПУ, 2012. — 351 с.*

Монографія Ольги Біличенко знайома фахівцям у галузі соціальних комунікацій: окремі її розділи були надруковані у вигляді статей або представлені як доповіді на конференціях. Авторка аналізує феномен художньої літератури, але не з традиційних позицій літературознавства, а з

точки зору теорії соціальних комунікацій. Звернення ж до явища, яке перебуває на межі різних дисциплін, викликає закономірні уточнювальні запитання, на які, на наш погляд, з успіхом відповідає рецензована монографія.

Об'єктом уваги дослідниці виступає художня література як підсистема соціальних комунікацій. Ця монографія актуальна. Ольга Біличенко в своїх розробленнях спирається на праці як українських та російських, так і західних дослідників. Для нас важливо визначити місце цього дослідження у контексті сучасної соціокомунікативістики.

Уявлення про художню літературу як підсистему соціальних комунікацій, системний підхід до її вивчення мають свою традицію. Вони стали предметом уваги Юрія Тинянова — автора, уважно прочитаного Ольгою Біличенко. Але дослідник, пріоритетними інтересами якого були система поетичної мови та визначення семантичної організації тексту, залишив поза увагою соціально-комунікаційний підхід.

Близькими для дослідження Ольги Леонівни стали праці Юрія Лотмана, які дають об'єктивне різнобічне уявлення про художню літературу, але і в його працях власне соціокомунікаційний аспект також не став основним. Монографія Ольги Біличенко, органічно вписавшись у науковий контекст, надала проблемі саме те висвітлення, яке необхідне нині, стала черговим кроком у розвитку теорії соціальних комунікацій.

У розділі 1 "Формування соціокомунікаційних засад дослідження літератури" авторка аналізує особливості комунікаційного підходу до вивчення літератури. Проблема комунікаційної взаємодії в дослідженнях літературно-художніх явищ розглядається по-новому — у світлі сучасних підходів.

У світлі сучасних підходів

Особливості процесу взаємодії художньої інформації та комунікації з точки зору теорії соціальних комунікацій стали предметом аналізу в розділі 2 "Художня література як підсистема соціальних комунікацій". Вибраний аспект суттєво з'ясовує стосунки "автор — текст — читач" та місце тексту в комунікаційному процесі.

Роздуми про особливості існування художньої літератури у комунікаційному просторі сучасності лягли в основу розділу 3 "Існування літератури в умовах формування єдиного інформаційного та соціокомунікаційного простору сучасності". Дослідниця пропонує досить цікавий, на наш погляд, підхід: розглядати гуманістичне ядро художніх літературних творів як основу зовнішньої комунікаційної моделі.

У розділі 4 "Літературна класика в соціокультурному контексті інформаційного суспільства" авторка розкриває загальні соціокультурні та художні фактори розвитку художньої літератури ХХ—ХХІ століть і дає можливість розглядати літературну свідомість у контексті інформаційно-комунікаційного середовища. Не можна не погодитись з дослідницею, яка стверджує, що взаємодія художнього та філософського в літературі ХХ—ХХІ ст. виступає як фактор впливу на розвиток суспільної свідомості.

Важливу проблему соціального функціонування масової літератури в загальній системі текстів, роль творів художньої літератури в подоланні культурно-інформаційної нерівності авторка досліджує в останньому розділі "Література для еліти і масова аудиторія в сучасному інформаційно-комунікаційному просторі".

Загалом, кожен із розділів монографії заслуговує на увагу, оскільки вони збагачують відомий матеріал новим баченням, висвітленням нових перспектив. Художня література і соціум, пропорції між літературною традицією та літературною реальністю в комунікативному середовищі існування творів художньої літератури — сфера широка і щодо теорії соціальних комунікацій потребує подальшого аналізу. З розглянутих розділів монографії Ольги Біличенко видно, що виконане відповідає задекларованій дослідницею меті — можливості розглядати художню літературу як підсистему соціальних комунікацій, що збагачує наше уявлення про феномен художньої літератури.

Володимир Глуценко,
доктор філологічних наук, професор Слов'янського
державного педагогічного університету,
завідувач кафедри ЗРМ і ТЛП

Надійшла в редакцію 18 квітня 2012 року